

Húsvét¹

A húsvét a keresztények legfontosabb ünnepe, de a tavaszvárás, a tavasz eljövetelének ünnepe is, amelyet március vagy április hónapban (a Hold állásának megfelelően) tartanak. A Biblia szerint Jézus – pénteki keresztre feszítése után – a harmadik napon, vasárnap feltámadt. Helyettesítő áldozatával megváltotta minden ember bűnét, feltámadásával pedig győzelmet aratott a halál felett. Az eredetileg zsidó ünnep az egyiptomi fogságból való szabadulás ünnepe volt. A húsvét egybeesik a tavaszi napéjegyenlőség idején tartott termékenységi ünnepekkel is, amelyek elemei a feltámadás, az újjászületés.

A név eredete

Húsvét az azt megelőző időszak, Jézus sivatagi böjtjének emlékére tartott negyvennapos nagyböjt lezárulását jelzi. A böjt után ezen a napon szabad először húst enni. A böjt utolsó hetének neve: „nagyhét”, a húsvét utáni hét húsvét hete, egyes magyar vidékeken „fehérhét” – fehérvasárnapig tart.

A húsvét héber neve „pészah”. A szó kikerülés-t, elkerülés-t jelent, utalva arra, hogy a halál angyala elkerülte a zsidóknak bárány vérével megjelölt házait. Innen származik a ritkábban használt angol név, a passover is. A kifejezés az ünnep magyar nevében nem található meg, de Csíkménaságon a húsvéti körmenet neve: kikerülés.

Az angol Easter a német Ostern szóval együtt keresendő. Őse egy germán istennő, Ostara a tavasz keleti (v.ö. angol East, német Ost) úrnője, ünnepe a tavaszi napéjegyenlőség idején volt.

Piero della Francesca: Krisztus feltámadása

Kik ünnepelik?	a legtöbb keresztény felekezet, és bizonyos szokásokat tartanak nem keresztények is, főként a nyugati kultúrában
Típusa	Keresztény
Tartalma, jelentése	Jézus halálának és feltámadásának, az emberiség megváltásának ünnepe
Ideje	a tavaszi napéjegyenlőséget követő első holdtölte utáni vasárnap
2009	április 12. (nyugaton)
2010	április 19. (keleten)
Rituálé	április 4.
Népszokások	ima, templomi istentisztelet
Kapcsolódó ünnep	húsvéti tojás, locsolás, ajándékozás

A húsvét helye az egyházi évben

A keresztény egyház szertartásaiban a hosszú ünnepi időszak átfogja a kora tavasz és a nyár elejei hónapokat. Az előkészületi idő a nagyböjt, amely Jézus negyvennapos sivatagi böjtjé-

¹ A Wikipédiából, a szabad enciklopédiából.

nek emlékére, önmegtartóztatására tanít. Ezt kisebb-nagyobb ünnepek követik s a húsvéti ünnepkör a pünkösddelel zárul. A ciklus a karácsonyi ünnepi szakasz párja, de jóval régebbi annál. Latin neve: Septuagesima – hetvened, mert hetven napig tart, húsvéti időnek is nevezik.

Virágvasárnap a húsvétvasárnap előtti vasárnap, nagyböjt utolsó vasárnapja. Jézus bevonulása Jeruzsálembe, ahol a nép ünnepelte. Ilyenkor hagyományosan barkát szentelnek, s körmenetben vonulnak be a templomba.

A húsvét időpontja

Húsvétvasárnap dátumai (2005–2019)		
Év	Nyugaton	Keleten
2005	március 27.	május 1.
2006	április 16.	április 23.
2007	április 8.	
2008	március 23.	április 27.
2009	április 12.	április 19.
2010	április 4.	
2011	április 24.	
2012	április 8.	április 15.
2013	március 31.	május 5.
2014	április 20.	
2015	április 5.	április 12.
2016	március 27.	május 1.
2017	április 16.	
2018	április 1.	április 8.
2019	április 21.	április 28.

A nyugati kereszténység húsvétja mindig március 22. és április 25. közé esik (beleértve a határokat is). A következő nap, húsvéthétfő a legtöbb keresztény hagyományú államban hivatalos ünnep.

A húsvét és a hozzá kapcsolódó ünnepek a mozgó ünnepek közé tartoznak, azaz nem esnek a julián naptár szerinti év ugyanazon napjára minden évben. A Nap mozgása mellett a Hold mozgásától is függ a dátum némileg a héber naptárhoz hasonló módon. A húsvét helyes idő-pontja gyakran vita tárgya volt.

Az első niceai zsinat 325-ben határozott úgy, hogy az egyház tagjai a húsvétot ugyanazon a vasárnapon ünnepeljék, éspedig legyen a keresztény húsvét időpontja a tavaszi napéjegyenlőség utáni első holdtöltét követő vasárnap. Sajnos ennek meghatározására nem jelöltek ki módszert, így például az alexandriai pátriárka és a római pápa alá tartozó egyházrész másképpen számította a húsvét időpontját. Később a 6. században alkotta meg Dionysius Exiguus azt az eljárást, amely azóta is az alapját képezi a húsvét időpontja kiszámításának.

Amennyiben csillagászati értelemben vesszük a „tavaszi napéjegyenlőséget követő első hold-tölte utáni vasárnap” formulát, természetesen nem feltétlenül kapjuk meg a húsvétot. A katolikus egyház 1581-ben kánonban rögzítette azt az számítási módot, mely meghatározza ennek naptári helyét. Mostanra az ortodox egyházakon kívül minden keresztény egyház ehhez az el-járáshoz tartja magát. Az ortodox egyházak dátumszámítási módszere maradt a gregorián nap-tárreform előtti julián eljárás.

A szíriai Aleppóban ülésezett 1997-ben az Egyházak Világtanácsa. Azon javasolták, hogy a hagyományos, képletekre és táblázatokra alapuló számítás helyett csillagászati megfigyelések alapján határozzák meg a keresztény húsvét időpontját, ezzel megszüntethető lenne a keleti és nyugati egyház közötti eltérés is, hiszen a megfigyelés (illetve a közvetlen csillagászati meghatározás) mindegyik egyházrész számára objektív módon rögzítené az ünnepnap dátumát. A reformjavaslat szerint a bevezetés 2001-ben lett volna, de lényegében egyik tag sem fogadta el még.

A római katolikus egyház húsvéti szertartásai

Virágvasárnap

Virágvasárnap szerepe, hogy bevezesse a szent háromnap liturgiáját. Egyben a nagyböjti előkészület csúcspontja is, mert a Jeruzsálembe való megérkezést jelenti. Ezen a napon a pap a vértanúságot jelképező piros ruhát vesz fel. A misén **Máté**, **Márk**, **Lukács** evangéliumából olvassák fel a passiót, meghatározott rendben, minden évben másikat.

A nagyhéten hétfőn, kedden és szerdán nincs különösebb szertartás.

Nagycsütörtök

Nagycsütörtök az utolsó vacsora emléknappja, az Eucharisztia (oltáriszentség) alapításának ünnepe. Ilyenkor a székesegyházakat kivéve minden templomban csak egy mise van, az esti órákban. Tilos bármilyen más mise.

A székesegyházban délelőtt van az úgynevezett Krizmaszentelési mise. Ezen a misén az adott egyházmegye összes papjának rész kell vennie. Itt megújítják papi fogadalmunkat, valamint a püspök megáldja és megszenteli az azt követő évben használt szent olajokat és a krizmát. Háromféle szent olaj van, amit meghatározott szertartásban használnak:

- *Keresztelendők olaja*
- *Betegek kenete*
- *Krizma²*

A nagycsütörtöki esti misén a pap az örvendezést, ünneplést jelentő fehér ruhában van. Az orgona szól, egészen a *Dicsőség a magasságban Istennek...* kezdetű himnuszig, ami alatt szólnak a harangok, és a csengők is. Utána húsvét vigiliájáig se az orgona, se a csengő nem szól. („A harangok Rómába mentek...”)² Ez jelképezi, hogy senki nem szólt Jézus mellett. A prédikáció után (ahol megtartják) a lábmosás szertartása jön. Ennek hagyománya a Bibliában található, Jézus az utolsó vacsorán megmosta tanítványai lábát. A mise után következik az ún. oltárfosztás. Ez jelképezi, hogy Jézust megfosztották ruháitól. Ennek nincs szertartása, csendes. A mise után általában a templomokban virrasztást szoktak tartani, mondván Jézus tanítványai elaludtak.

Nagypéntek

Ezen a napon nincs mise. Téves és kerülendő kifejezés a „csonka mise”. Nagypénteken Igeliturgia van, áldoztatással. A pap a szertartást piros vagy lila öltözkében végzi. A papság és a segítők teljes csendben vonulnak be a templomba, s az üres oltárszekrény (tabernákulum) előtt leborulnak. Ezt követi az Igeliturgia: Isten szenvedő szolgájáról szól az olvasmány, a szentlecke, és János evangéliumából olvassák fel a passiót. Ezután jön az évente egyszeri tisz-

² Balzsammal kevert faolaj, kereszteléskor, bérnálásakor, papszenteléskor és templomszenteléskor használják

telgés a kereszttel, a Kereszthódolat. Az igeliturgia teljes csendben áldoztatással ér véget. Nincs áldás, nincs elbocsátás.

Nagyszombat

Ezen a napon napközben semmilyen szertartás nincs, a „nagyszombati liturgia” kifejezés téves. A katolikus időszámításban (ősi zsidó alapokra hagyományozva) szombat este a sötétedés után már vasárnap van, ezért a szombat esti misét vasárnap vigíliájának nevezik. Húsvét vigíliája az év legszebb, de legbonyolultabb szertartása. A pap az öt részből álló szertartást fehér öltözékben végzi.

1. Fényliturgia

Ekkor történik a tűz megáldása, majd arról a húsvéti gyertya meggyújtása. A húsvéti gyertya (minden résztvevőnél van) jelképezi a feltámadt Jézust. A templomba való bevonulás után éneklí a pap a húsvéti örömekeket.

2. Igeliturgia

Az Igeliturgiában kilenc olvasmány található. Hét az ószövetségből, egy szentlecke, és az evangélium, ebből legalább három ószövetségit és az evangéliumot fel kell olvasni. A Szentlecke előtt megszólal az orgona, harangok és a csengők is, amik nagycsütörtök óta hallgatnak. A Szentlecke után felhangzik az alleluja (az örömekezés éneke), ami egész nagyböjtben nem szerepelt a liturgiában. A prédikáció után a keresztségi ígék megújítása következik.

3. Keresztségi liturgia

Ha vannak kereszttelendők, akkor itt történik meg a kereszttelés. Ez is ősi hagyomány, mivel régen mindig húsvét vigíliáján kereszttelték meg a jelölteket. Megáldják a keresztkutat és a szenteltvizet.

4. Eukarisztia liturgiája

Innen a mise a hagyományos rend szerint folytatódik, de sokkal ünnepélyesebben.

5. Körmenet

Ez nem tartozik szervesen a vigíliához. Lehet körmenetet tartani a mise végén, ezzel „hírdetni a világnak”, hogy feltámadt Krisztus.

Húsvétvasárnap

Dél előtt ünnepi szentmisét tartanak. A húsvét ünnepe akkora ünnep az egyházban, hogy nem egy napon kereszttül, hanem nyolc napon kereszttül ünnepelek. Utána még több héten át húsvéti idő van.

Húsvéti gyertya

Húsvéti szimbólum - hímes tojás